

ISSN Print: 2394-7500
ISSN Online: 2394-5869
Impact Factor: 8.4
IJAR 2020; 6(11): 385-386
www.allresearchjournal.com
Received: 14-09-2020
Accepted: 19-10-2020

Pavan Somnathappa Girwalkar
Department of Social Work,
Manavlok Social Work College
Ambajogai, Beed,
Maharashtra, India

महाविद्यालयीन युवकांच्या मानसिक स्थितीचे अध्ययन-संदर्भ अंबाजोगाई

Pavan Somnathappa Girwalkar

प्रस्तावना

देश विकासासाठी सर्वात महत्वाची गरज म्हणजे युवाशक्ती असते. देश हा जेवढा व्यापक आहे, त्यापेक्षाही एक व्यापक प्रश्न असा आहे की, देश कोण बनवतो नेता, सरकारी कर्मचारी, शिक्षक, मजूर, वरिष्ठ नागरिक ही आणखीन कोण? हे सगळे मिळून देश बनवत असतील तर इथे एक महत्वाचा प्रश्न असा पडतो, देशाच्या विकासात सिंहाचा वाटा त्या वर्गात आहे ज्या वर्गाचा वर उल्लेख झालेला नाही. तो म्हणजे युवक वर्ग होय. कोणत्याही देशाची खरी संपत्ती व शक्तीस्थान हे त्या देशाचे युवक असतात. त्या युवकांच्या दर्जावरून त्या देशाचे भवितव्य कसे असेल हे ठरत असते म्हणून आपल्या देशाचे भवितव्य उज्ज्वल हवे असेल तर प्रथम आपल्या युवकांची मानसिक स्थिती संतुलीत असणे गरजेचे आहे. भारतामध्ये सर्वात जास्त तरुणांची संख्या आहे. भारताच्या एकूण लोकसंख्येपैकी 34 टक्के ही तरुणांची संख्या आहे. सध्या परिस्थिती पाहिली तर आजच्या महाविद्यालयातील तरुण कोणत्या ना कोणत्या मानसिक तणावाने ग्रासला जात आहे. मानसिक स्थिती ढासळत जाण्याचे महत्वाचे कारण म्हणजे मोबाईल आणि बाजूबाजूचा परिसर यामुळे त्याची मानसिक स्थिती बिघडत गेलेली दिसून येते.

ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची मानसिक स्थितीचे अध्ययन करताना जर भूतकाळात पाहिले तर असे जाणवते की, तेव्हा भूतकाळात तरुणांच्या गरजा, अपेक्षा ह्या मर्यादित होत्या. जसजशी प्रगती होत गेली वेगवेगळ्या टेक्नॉलॉजीच्या माध्यमाने उपकरणाने यंत्र विकसित होऊन कोणत्या ना कोणत्या कारणाने युवक सोशल मिडियाकडे जास्त तणावग्रस्त वातावरणात गेलेला दिसून येतो.

संशोधन संदर्भातील माहिती

अंबाजोगाई शहरातील महाविद्यालयीन तरुणांची मानसिक स्थितीच्या अध्ययनातून असे जाणवले की, जास्तीत जास्त तरुणांची मानसिक स्थितीवर परिणाम करणाऱ्या बाबी म्हणजे मोबाईल राजकीय वातावरण व प्रेमप्रकरणातून बिघडलेली दिसून येते व प्रत्येक तरुण कोणत्या ना कोणत्या कारणाने तणावग्रस्त जीवन जगताना दिसून येतो.

संशोधनाचे उद्देश

1. महाविद्यालयीन तरुणांचे मानसिक स्थितीचे अध्ययन करणे.
2. तरुणांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम करणारे घटक कोणते हे जाणून घेणे.

माहितीचे विश्लेषण

युवक हा नेहमीच सामाजिक, आर्थिक, शारीरिक, मानसिक या सर्व रुपाने सदैव जास्तीत जास्त सक्रीय असतो आणि रहायलाही हवा, मात्र कोणत्याही देशाच्या बांधणीत महत्वपूर्ण भूमिका बजावणाऱ्या या युवक वर्गाची आजची स्थिती पाहिली तर ते निश्चितच चिंताजनक आहे. अंबाजोगाई शहरातील महाविद्यालयीन तरुणांच्या मानसिक स्थितीचे अध्ययन करताना खालील बाबी लक्षात आल्या. यामध्ये आजचा तरुण हा व्यसनाच्या आहारी गेलेला दिसून आला, त्यानंतर भ्रष्ट, राजकारणी व चित्रपटातील अभिनेत्यांचे आदर्श डोळ्यासमोर ठेवणारा तसेच गुन्हेगारी प्रवृत्तीकडे वळलेला दिसून येतो.

तरुणांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम करणारे घटक

अपेक्षांचे ओझे/वाढती गरज

वयाप्रमाणे मानसाच्या अपेक्षा वाढत असतात, आणि त्या पूर्ण करण्यासाठी काही आर्थिक अडचणी निर्माण होते आणि हेच मानसिक तणावाचे कारण ठरताना दिसून आले.

कौटुंबिक कारणे

विद्यार्थ्यांच्या जीवनात सर्वात महत्वाची भूमिका असते ती म्हणजे कुटुंबाची, विद्यार्थ्यांच्या यशपयशात सहभागी होणारे कुटुंब जर नसणे, कौटुंबिक वातावरण सौदाहार्थाचे नसणे, विद्यार्थी व पालक यांच्यात सुसंवाद नसणे अशी अनेक कौटुंबिक कारणे मानसिक तणावाची दिसून आली.

Corresponding Author:
Pavan Somnathappa Girwalkar
Department of Social Work,
Manavlok Social Work College
Ambajogai, Beed,
Maharashtra, India

आर्थिक कारणे

काही तरुणांच्या मिळालेल्या माहितीवरून असे जाणवले की, पदवीचे शिक्षण घेत असताना, त्यांना अधिक कालावधी लागतो. यामध्ये त्यांना आर्थिक बाब महत्त्वाची ठरते असे म्हणता येईल की, मानवाला कोणत्याही गोष्टीचे सांग घेता येईल पण पैशांचं सांग घेता येत नाही, या उक्तीप्रमाणे आज विद्यार्थ्यांचे राहणे, खाणे-पिणे, पुस्तके या आर्थिक बाबीतून मानसिक तणावात खचून गेलेले आढळले.

वाढणारे वय आणि जबाबदाऱ्या

सद्य परिस्थितीमध्ये प्रशासकीय सेवेत नोकरी मिळवणे म्हणजे खूप अवघड काम आहे. यातून तरुणांचे वय वाढत जाते व वाढत्या वयानुसार जबाबदाऱ्या मोठ्या प्रमाणात वाढतात. अशा विविध जबाबदाऱ्या पार पाडताना तरुण व तरुणींना अनेक समस्यांमुळे मानसिक स्थितीवर परिणाम होताना दिसून येतो.

प्रेमभंग यामुळे निर्माण झालेली मानसिक स्थिती

महाविद्यालयीन तरुणांच्या मानसिक स्थितीचे अध्ययन करताना जास्त प्रमाणात तरुणांच्या मनावर प्रेमभंगामुळे परिणाम झालेला दिसून आला. फसवणाऱ्या मुला-मुलींच्या आहारी जाऊन जास्त प्रमाणात मुले-मुली अडकली जावून त्यांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम झालेला दिसून आला.

इतर घटक

इतर घटकात तरुणांना त्यांच्या आवडीप्रमाणे वातावरण न मिळणे, त्यांच्या इच्छा व अपेक्षा अपूर्ण राहणे, अशा विविध कारणाने व इच्छा नसताना अभ्यासाच्या विविध शाखेमध्ये जबरदस्तीने पाठवणे अशा वातावरणामुळे मुला-मुलींच्या मनात मानसिक तणाव निर्माण झालेला दिसून येतो.

वापरलेली संशोधन पध्दती

प्रस्तुत संशोधनात विश्लेषणात्मक पध्दतीचा वापर करण्यात आला आहे. अंबाजोगाई शहरातील महाविद्यालयीन तरुणांशी प्रत्यक्ष संवाद साधून व गटचर्चा करून संशोधनाची माहिती संकलीत करण्यात आली आहे. या संशोधनात संवाद साधताना तरुणांच्या मानसिक स्थितीचे अध्ययन करताना त्यांचे विचार, त्यांचा दृष्टीकोन हा जाणून घेण्यात आला. संशोधनासाठी प्रत्यक्ष संवाद साधलेल्या तरुणांची एकूण संख्या 12 होती.

निष्कर्ष

1. महाविद्यालयीन तरुणांचा मानसिक स्थितीवर मोबाईलमुळे मोठ्या प्रमाणात परिणाम झालेला दिसून आला.
2. महाविद्यालयीन तरुणांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम करणाऱ्या मुख्य घटकांमध्ये आजूबाजूचा परिसराचा प्रभाव असल्याचे दिसून आले.
3. राजकीय नेते, चित्रपटगृहातील नायक व नायिका यांचा आदर्श डोळ्यासमोर ठेवून त्यांच्या विचारांचे प्रभाव काही महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम झालेला दिसून आला.
4. वैज्ञानिक प्रगतीमध्ये सोशल मिडीयाचा मोठ्या प्रमाणात वापर होत असल्याने त्यांच्या मानसिक स्थितीवर परिणाम झाल्याचे दिसून आले.
5. एकंदरीत वरील संशोधनातून आर्थिक स्थिती, सामाजिक परिस्थिती, शारीरिक समस्या व इतर समस्या या सर्व बाबींमुळे महाविद्यालयीन तरुणांच्या मानसिकतेवर परिणाम झालेला दिसून आला, तसेच बऱ्याच मोठ्या प्रमाणावर व्यक्तीगत समस्या हे ही कारण दिसून आले.

संदर्भ सूची

1. पार्क के., 2013, सामुदायिक स्वास्थ्य विज्ञान, मे. बनारदासीदास भनोत प्रकाशन, जबलपूर
2. कुलकर्णी पी.के., 2008, आरोग्य आणि समाज, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
3. सई बांदेकर, 2010, व्यवसायाचा विळाखा, तिमिरातून तेजाकडे, आनंद व्यसनमुक्ती केंद्र, चैतन्य मॅटल हेल्थ केअर सेंटर, पुणे
4. सरदार निरजकुमार, 2014, सोशल वर्क प्रॅक्टिस फॉर मॅटल हेल्थ, आरती पब्लिकेशन दिल्ली
5. येसुदिन सी.ए.के., 1991, प्राथमरी हेल्थ केअर टाटा इन्स्टीट्यूट ऑफ सायन्सेस, बॉम्बे राठी संगीता, 2009, वर्क अॅण्ड फॅमिली डायग्नोसिस ऑफ हेल्थ इन वुमन, मंगलम पब्लिकेशन, दिल्ली